Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U002240

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 17-06-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Усатенко Ганна Володимирівна
2. Hanna V. Usatenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0003-2201-0640

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 22190 Доктор філософії з психології (053 Психологія)

Дата захисту: 11-07-2024

Спеціальність за освітою: Практичний психолог у закладах освіти. Соціальний педагог

Місце роботи здобувача: ПРЕДСТАВНИЦТВО ДИТЯЧОГО ФОНДУ ООН (ЮНИСЕФ) в УКРАЇНІ

Код за ЄДРПОУ: 131760110

Місцезнаходження: вул. Грушевського 9Б, Київ, 01021, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 05 Усатенко_6113

Повне найменування юридичної особи: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21600715

Місцезнаходження: вул. Андріївська, буд. 15, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21600715

Місцезнаходження: вул. Андріївська, буд. 15, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.41

Тема дисертації:

1. Асистована комунікація як чинник прив'язаності у дитячо-батьківських стосунках
2. Assisted communication as a factor of attachment in child-parent relations.

Реферат:

1. У роботі представлено результати теоретичного та емпіричного дослідження впливу асистованої комунікації на прив'язаність у дитячо-батьківських стосунках в сім'ях з дітьми з комунікативними порушеннями. Актуальність дослідження зумовлена як викликами сьогодення, зумовленими потребою сімей у соціально-психологічному супроводі, так і пріоритетом в державній соціальній політиці щодо всебічної підтримка сімейних форм виховання. Оскільки комунікативні порушення у дитини провокують як утруднення оволодіння мовою, так і порушення процесу міжособистісної взаємодії, то вивчення асистованої

комунікації та практик формування соціальних навичок запобігають соціальній ізоляції і стигматизації сімей. Модель і процедура формувального експерименту зумовила двоетапну організацію дослідження та вибір кількісних методик вимірювання. Незалежною змінною у дослідженні виступає введення асистованої комунікації за допомогою графічних символів. Залежною змінною, показники прив'язаності, а саме близькість та конфліктність у дитячо-батьківських стосунках. Окремо був визначена динаміка комунікативної поведінки дітей через спостереження батьків. На підготовчому етапі було зроблено переклад та адаптацію двох методик: опитувальника «Шкала дитячо-батьківських стосунків. Скорочена форма (CPRS-SF)» (Driscoll & Pianta, 2011) та опитувальник Family Impact of Assistive Technology Scale for Augmentative and Alternative Communication, Short Version (FIATS – AAC 38), у перекладі "Опитувальник визначення впливу використання асистивних технологій для альтернативної і додаткової комунікації на сім'ю. Скорочена форма". Дослідження є формувальним експериментом, у результаті якого виявлене статистично значуще зростання близькості та зменшення конфліктності як показників прив'язаності за опитувальником CPRS-SF (Pianta, 2011) у експериментальній групі, в який використовувалась асистована комунікація. Асистування здійснювалось за допомогою графічних 5 символів на картонних картках, які батьки експериментальної групи вводили у спілкування з дитиною упродовж чотирьох місяців дослідження. У результатах обмежено контрольованої та контрольної груп немає статистично значущих змін. Не виявлено статистично значущих взамозв'язків показників двох шкал прив'язаності з наявністю сиблінгів або складом сім'ї (повна або неповна). Водночас ці аспекти можуть потребувати глибшого дослідження у взаємозв'язку з розвитком комунікації у дитини з комунікативними порушеннями. Вік дітей використовувався у дослідженні для урівнювання складу вибірок, а також для врахування вікових особливостей розвитку навичок комунікації та кількості символів, якою володіє дитина. Кореляційний аналіз по шкалах опитувальника комунікації FIATS AAC 38, SF за методом кореляційних плеяд показав, що у експериментальній групі комунікативні прояви в результаті використання АДК стали менш взаємопов'язаними, що забезпечує більшу гнучкість комунікативної сфери, готовність реагувати відповідно до контексту та завдань спілкування. Разом з тим, у обмежено-контрольованій та контрольній групі не виявлено значних змін у взаємозв'язках шкал комунікативних проявів. Зв'язки між різними аспектами комунікації усталені та обумовлюють одне одного. Разом з тим, гнучкість комунікативної системи, виявлена в експериментальній групі, яка використовувала асистовану комунікацію, створює більше можливостей для обумовлення комунікації функціональними цілями та контекстом. Кількісний аналіз показав, що у дітей в експериментальній групі зросло використання комунікативних символів. Наукова новизна отриманих результатів зумовлена маловивченістю та міждисциплінарністю досліджуваних феноменів, адже тема впливу асистованої комунікації на прив'язаність батьків і дітей, а також психологічні особливості спілкування у сім'ях, де зростають діти з комунікативними порушеннями, є мало описаними в наукових джерелах. Уперше запропоновано теоретичну модель впливу асистування у комунікації на дитячо-батьківську прив'язаність. Новизна нашого формувального експерименту також полягає у виділенні асистування у комунікації за допомогою графічних символів як окремого чинника прив'язаності. Результати формувального експерименту рекомендовані до використання практичними психологами, працівниками освіти та соціальної сфери, дослідниками у сфері соціальної психології для вивчення і супроводу процесів комунікації та формування прив'язаності в сім'ях з дітьми з комунікативними порушеннями, які користуються асиситованою комунікацією.

2. The paper presents the results of a theoretical and empirical study of the impact of assisted communication on attachment in child-parent relationships in families with children with communication disorders. The relevance of the research is determined both by today's social challenges, caused by needs of families in social and psychological support, and by the priority in the state social policy regarding the comprehensive support of family forms of raising children. Since communication disorders in a child provoke both difficulties in language acquisition and disruption of the process of interpersonal interaction, research on assisted communication and social skills formation practices help to prevent social isolation and stigmatization of families raising children with communication disorders. The model and procedure of the formative experiment determined two-stage organization of the research and the choice of quantitative measurement methods. The independent variable in

the study is the introduction of assisted communication using graphic symbols. The dependent variable is attachment indicators, namely closeness and conflict in child-parent relationships. The dynamics of children's communicative behavior was determined through parents' observations. At the preparatory stage, two methods were translated and adapted: the questionnaire "Child-Parent Relations Scale. Short form (CPRS-SF)" (Driscoll & Pianta, 2011) and the questionnaire Family Impact of Assistive Technology Scale for Augmentative and Alternative Communication, Short Version (FIATS - AAC 38), translated as "Questionnaire for determining the impact of the use of assistive technologies for alternative and alternative communication additional communication per family. Short form". The study is a formative experiment, which revealed statistically significant increase in closeness and decrease in conflict in families of experimental group as indicators of attachment according to the CPRS-SF questionnaire (Pianta, 2011), in cases where assisted communication was used. Assistance was carried out with the help of graphic symbols on cardboard cards, which the parents of the experimental group introduced into communication with the child during the four months of the study. There are no statistically significant changes in the results of the limited control and control groups. No statistically significant correlations between the indicators of the two scales of attachment with the presence of siblings or the composition of the family (both parents or one-parent family) were found. At the same time, these aspects may require deeper research in relation to the development of communication in a child with communication disorders. The age of the children was used in the study to equalize the composition of the samples, as well as to take into account the age-specific characteristics of the development of communication skills and the number of symbols the child possesses. It was shown that the use of communicative symbols increased among children in the experimental group. The scientific novelty of the obtained results is due to the understudied and interdisciplinary nature of the studied phenomena, because the topic of the influence of assisted communication on the attachment of parents and children, as well as the psychological features of communication in families where children with communication disorders grow up, are poorly described in scientific sources. For the first time, a theoretical model of the influence of assistance in communication on child-parent attachment was proposed. The novelty of our formative experiment also lies in highlighting assistance in communication with the help of graphic symbols as a separate factor of attachment. The results of the formative experiment are recommended for use by practical psychologists, education and social workers, researchers in the field of social psychology to study and support communication processes and the formation of attachment in families with children with communication disorders who use assisted communication.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Усатенко, Г. (2021). Практичні аспекти створення символів альтернативної та додаткової комунікації для відновлення комунікативних навичок у людей з афазіями. Scientific Studios on Social and Political Psychology. 47 (50), 2021. С. 190-200. https://doi.org/10.61727/ssspj/1.2021.190
- Чайка, М., Усатенко, Г. (2022). Використання символьних зображень як засобу альтернативної та додаткової комунікації у дітей з вираженими мовленнєвими порушеннями. Проблеми політичної психології, 12(26), с. 305-324. doi.org/10.33120/popp-Vol26-Year2022-114
- Усатенко, Г. (2024) Експериментальне вивчення впливу асистованої комунікації на прив' язаність у дитячо-батьківських стосунках. - Věda a perspektivy, No. 4 (35) 2024. Мультидисциплінарний міжнародний журнал. С. 334-346. https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-4(35)-334-346

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кочубейник Ольга Миколаївна
2. Olga Kochubeynyk

Кваліфікація: д. психол. н., старший науковий співробітник, 19.00.05

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0001-6460-8494

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут соціальної та політичної психології

Код за ЄДРПОУ: 21500715

Місцезнаходження: , Київ, 04070, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Академічний

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Омельченко Ірина Миколаївна
2. Iryna M. Omelchenko

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.08

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-4698-0273

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=VERYyLAAAAAJ&hl=uk

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлинського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Скрипник Тетяна Вікторівна
2. Tetiana V. Skrypnyk

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.08

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-8511-4984

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 45307965

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Комунальна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коваленко Вікторія Євгенівна
2. Viktoriya Y. Kovalenko

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 19.00.08

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-7792-4653

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Приходько Юлія Олексіївна

2. Yuliia O. Prikhodko

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCHID ID: 0009-0000-7618-3809

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21600715

Місцезнаходження: вул. Андріївська, буд. 15, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Бевз Галина Михайлівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Бевз Галина Михайлівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Усатенко Ганна Володимирівна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна